

У Х В А Л А
ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про закриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України „Про природні монополії“, „Про електроенергетику“, „Про державне регулювання у сфері комунальних послуг“, „Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення“, а також указів Президента України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“, „Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“

м. К и ї в
19 вересня 2018 року
№ 7-уп/2018

Справа № 1-14/2018(2094/16)

Велика палата Конституційного Суду України у складі суддів:

Шевчука Станіслава Володимировича – головуючого,
Головатого Сергія Петровича,
Городовенка Віктора Валентиновича,
Гультая Михайла Мирославовича – доповідача,
Запорожця Михайла Петровича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Лемака Василя Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Тупицького Олександра Миколайовича,

розглянула на пленарному засіданні справу за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень частин першої, другої статті 11 Закону України „Про природні монополії“ від 20 квітня 2000 року № 1682–III, абзацу п’ятого частини першої статті 12 Закону України „Про електроенергетику“ від 16 жовтня 1997 року № 575/97–ВР, пункту 4 частини першої статті 3 Закону України „Про державне регулювання у сфері комунальних послуг“ від 9 липня 2010 року № 2479–VI, абзацу одинадцятого статті 13 Закону України „Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення“ від 10 січня 2002 року № 2918–III (за конституційним поданням – абзацу восьмого статті 13 Закону України „Про питну воду та питне водопостачання“), а також указів Президента України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 27 серпня 2014 року № 694, „Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 10 вересня 2014 року № 715.

Заслухавши суддю-доповідача Гультая М.М. та дослідивши матеріали справи, Велика палата Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Верховний Суд України звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частин першої, другої статті 11 Закону України „Про природні монополії“ від 20 квітня 2000 року № 1682–III (далі – Закон № 1682), абзацу п’ятого частини першої статті 12 Закону України „Про електроенергетику“ від 16 жовтня 1997 року № 575/97–ВР (далі – Закон № 575), пункту 4 частини першої статті 3 Закону України „Про державне регулювання у сфері комунальних послуг“ від 9 липня 2010 року № 2479–VI (далі – Закон № 2479), абзацу одинадцятого статті 13 Закону України „Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення“

від 10 січня 2002 року № 2918–III (далі – Закон № 2918), а також указів Президента України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 27 серпня 2014 року № 694 (далі – Указ № 694), „Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 10 вересня 2014 року № 715 (далі – Указ № 715).

Посилаючись на частину першу статті 106, пункти 9, 9¹, 9² статті 116 Конституції України, автор клопотання стверджує, що Президент України не має конституційно визначених повноважень стосовно утворення органів виконавчої влади, зокрема Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – Національна комісія), і зазначає про наявність лише у Кабінету Міністрів України права утворювати відповідно до закону міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, призначати на посади та звільняти з посад керівників цих органів. Верховний Суд України вважає, що оспорювані положення Закону № 1682, Указ № 694 та Указ № 715 суперечать частині першій статті 106, пунктам 9, 9¹, 9² статті 116 Конституції України.

На думку автора клопотання, оспорювані положення Закону № 575, Закону № 2479, Закону № 2918 не відповідають пункту 3 статті 116 Основного Закону України, оскільки забезпечення проведення, зокрема, цінової політики в Україні належить до повноважень Кабінету Міністрів України.

2. Конституційний Суд України Ухвалою від 21 грудня 2016 року відкрив конституційне провадження у цій справі.

3. У процесі розгляду справи Велика палата Конституційного Суду України дійшла висновку, що конституційне провадження підлягає закриттю з огляду на таке.

3.1. Верховний Суд України просить визнати неконституційними такі положення статті 11 Закону № 1682:

– „Національні комісії регулювання природних монополій (далі – комісії) є державними колегіальними органами, які утворюються та ліквіднуються Президентом України.

Комісії підпорядковуються Президенту України, підзвітні Верховній Раді України.

Комісії діють на підставі положень, що затверджуються Президентом України“ (абзаци перший, другий, третій частини першої);

– „Голова, члени комісії призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України шляхом видання відповідного указу“ (абзац другий частини другої).

Зазначені положення частин першої, другої статті 11 Закону № 1682 викладено в редакції Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України“ від 7 жовтня 2010 року № 2592–VI (далі – Закон № 2592) та Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо національних комісій, що здійснюють державне регулювання природних монополій, у сфері зв'язку та інформатизації, ринків цінних паперів і фінансових послуг“ від 7 липня 2011 року № 3610–VI.

За змістом статті 150 Конституції України та відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України його юрисдикція поширюється на чинні нормативно-правові акти (абзац перший пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001).

Згідно зі статтею 1 Закону України „Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України“ від 23 лютого 2014 року № 763–VII визнано таким, що втратив чинність, Закон № 2592.

Отже, положення частин першої, другої статті 11 Закону № 1682 у наведеній редакції втратили чинність.

3.2. Верховна Рада України ухвалила Закон України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 22 вересня 2016 року № 1540–VIII (набрав чинності 26 листопада 2016 року), яким визначила правовий статус Національної комісії, її завдання, функції, повноваження та порядок їх здійснення. У зв’язку з цим Указ № 694 та Указ № 715 вичерпали свою дію і не регулюють правовідносин щодо організації та діяльності Національної комісії.

Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що оскільки акт вичерпав свою дію, він не може розглядатися на відповідність Конституції України, тобто це питання непідвідомче Конституційному Суду України (ухвали від 1 жовтня 2002 року № 50-у/2002, від 21 листопада 2007 року № 48-уп/2007).

Згідно з частиною четвертою статті 63 Закону України „Про Конституційний Суд України“ Велика палата Конституційного Суду України закриває конституційне провадження у справі, якщо під час пленарного засідання будуть виявлені підстави для відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 62 цього закону.

Отже, конституційне провадження у цій справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) частин першої, другої статті 11 Закону № 1682, Указу № 694 та Указу № 715 підлягає закриттю на підставі пункту 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – втрата чинності актом (його окремими положеннями), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України.

3.3. У конституційному поданні стверджується про невідповідність пункту 3 статті 116 Конституції України положень:

– абзацу п'ятого частини першої статті 12 Закону № 575, за яким одним з основних завдань Національної комісії є забезпечення проведення цінової та тарифної політики в електроенергетиці в межах повноважень, визначених законодавством;

– пункту 4 частини першої статті 3 Закону № 2479, згідно з яким завданням Національної комісії є здійснення державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках шляхом формування і забезпечення прогнозованості цінової і тарифної політики на ринках, які перебувають у стані природної монополії, та суміжних ринках у сфері теплопостачання і централізованого водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, сприяння впровадженню стимулюючих методів регулювання цін;

– абзацу восьмого статті 13 Закону № 2918 щодо встановлення органами місцевого самоврядування тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення (крім тарифів на ці послуги, які встановлюються Національною комісією).

Верховна Рада України ухвалила Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про питну воду та питне водопостачання“ від 18 травня 2017 року № 2047–VIII, згідно з яким, зокрема, назву Закону № 2918 викладено в новій редакції – „Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення“, та статтю 13 доповнено новими абзацами, у зв'язку з чим її абзац восьмий став абзацом одинадцятим.

За статтею 8 Закону України „Про ціни і ціноутворення“ від 21 червня 2012 року № 5007–VI державна цінова політика у сфері діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, реалізується відповідно до законодавства про природні монополії та інших законів України.

Стосовно повноваження Кабінету Міністрів України забезпечувати проведення, зокрема, цінової політики (пункт 3 статті 116 Конституції України) Конституційний Суд України виклав юридичну позицію, згідно з

якою забезпечення проведення цінової політики Кабінетом Міністрів України означає реалізацію ним основних начал встановлення і застосування цін і тарифів, що логічно включає регулювання цін (тарифів), а також контроль за ними (третє речення абзацу чотирнадцятого пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 2 березня 1999 року № 2-рп/99).

Оскільки положення пункту 3 статті 116 Конституції України стосується основних начал встановлення і застосування цін і тарифів, а не конкретного регулювання цін у сфері діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, то це положення Основного Закону України і оспорювані положення Закону № 575 щодо забезпечення проведення цінової та тарифної політики в електроенергетиці і Закону № 2479 щодо формування і забезпечення прогнозованості цінової і тарифної політики у сфері тепlopостачання і централізованого водopостачання та водовідведення мають відмінні предмети, а отже, й різні сфери правового регулювання.

Посилання автора клопотання на пункт 3 статті 116 Конституції України з метою аргументації неконституційності оспорюваних положень Закону № 575 та Закону № 2479 не є обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності.

Положення абзацу одинадцятого статті 13 Закону № 2918 не стосується діяльності Національної комісії, а визначає повноваження органів місцевого самоврядування у сфері питної води, питного водopостачання та водовідведення, тому наведені в конституційному поданні аргументи не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності цього положення.

Таким чином, є підстави для закриття конституційного провадження у цій справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу п'ятого частини першої статті 12 Закону № 575, пункту 4 частини першої статті 3 Закону № 2479, абзацу одинадцятого статті 13 Закону № 2918 за пунктом 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний

Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим цим законом.

Керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 35, 51, 52, 62, 63, 65, 66, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до підпункту 2 пункту 1 § 48 Регламенту Конституційного Суду України Велика палата Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Закрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень:

– частин першої, другої статті 11 Закону України „Про природні монополії“ від 20 квітня 2000 року № 1682–III, а також указів Президента України „Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 27 серпня 2014 року № 694, „Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг“ від 10 вересня 2014 року № 715 на підставі пункту 5 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – втрата чинності актом (його окремими положеннями), щодо якого порушено питання відповідності Конституції України;

– абзацу п'ятого частини першої статті 12 Закону України „Про електроенергетику“ від 16 жовтня 1997 року № 575/97–ВР, пункту 4 частини першої статті 3 Закону України „Про державне регулювання у сфері комунальних послуг“ від 9 липня 2010 року № 2479–VI, абзацу одинадцятого статті 13 Закону України „Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення“ від 10 січня 2002 року № 2918–III на

підставі пункту 3 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим цим законом.

2. Ця Ухвала є остаточною.

**ВЕЛИКА ПАЛАТА
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**